

แนวทางการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของกลุ่มคนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูล ตำบลท่าตอน อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่

Guidelines for Accessing Basic Rights of the Stateless People in Ban Kaeag Sai Mun Thaton Subdistrict, Mae Ai District, Chiang Mai Province

ชนกันต์ ปัญญาวัฒนกุล

ทิพาภรณ์ เยสุวรรณ์, สหัตยา วิเศษ

Chonnakan Panyawatthanasakul

Tipaporn Yesuwan , Sahathaya Wises

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus

Corresponding Author, E-mail: Thitabuddhi@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้สัญชาติ ในหมู่บ้านแก่งทรายมูล ตำบลท่าตอน อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้สัญชาติ ในหมู่บ้านแก่งทรายมูล ตำบลท่าตอน อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้สัญชาติ ในหมู่บ้านแก่งทรายมูล ตำบลท่าตอน อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มคนไร้สัญชาติทั้งสิ้น 18 คน ในการวิเคราะห์ได้แก่ วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำข้อมูลทั้งที่ได้ได้บันทึกเทป โดยการถอดบทสัมภาษณ์ ถ่ายรูปภาพ การสังเกต ปฏิกริยาผู้ให้ข้อมูล

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า 1) การเข้ามายังประเทศไทยแบบผิดกฎหมาย ส่งผลทำให้กลุ่มคนไร้สัญชาติประสบปัญหาในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน เนื่องจากประเด็นปัญหาโดยแบ่งออกเป็น 4 ด้านดังนี้ 1) ด้านเอกสาร 2) ปัญหาด้านบุคคล 3) ปัญหาด้านการขาดองค์ความรู้

4) ปัญหาด้านการสื่อสารและการประสานงาน

- 2) กลุ่มคนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูลได้รับการเสริมสร้างดังนี้ 1) ภาครัฐ
- 2) ภาคเอกชน มูลนิธิกระจกเงา 3) ภาคชุมชน
- 3) กลุ่มคนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูลมีการขาดองค์ความรู้ในการเข้าถึงนโยบายของภาครัฐจึงทำให้ยังมีปัญหาการเข้าถึงแนวทางการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน มีอยู่ 3 ด้าน
- 1) สิทธิการตรวจหาสารพันธุกรรม เพื่อลดปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎร 2) สิทธิการแปลงสัญชาติ 3) สิทธิการขอสัญชาติไทยตามมาตรา 7 ทวิ

คำสำคัญ: แนวทางการเข้าถึง, สิทธิขั้นพื้นฐาน, คนไร้สัญชาติ

Abstract

The research is of 1) to study the problem of accessing the basic rights of stateless people; in Kaeng Sai Moon Village, Thaton Sub-district, Mae Ai District, Chiang Mai Province, 2) to study the process of enhancing to access the basic rights of stateless people in Kaeng Sai Moon Village, Thaton Sub-district, Mae Ai District, Chiang Mai Province and 3) to offer a guideline for accessing the basic rights of stateless people in Kaeng Sai Moon Village, Thaton Subdistrict, Mae Ai District, Chiang Mai Province.

This research is a qualitative research. data were collected by in-depth interviews. (In-depth-Interview) with key informers, consisting of the headman assistant village headman A total of 18 experts. In the analysis, including content analysis methods by bringing the information that has been recorded on tape by transcribing interviews, taking pictures, observing, responding to informants.

The results of the study revealed that 1) found that entering Thailand illegally As a result, stateless people have difficulty accessing basic rights. Because the issues are divided into 4 areas as follows 1) Documentation 2) Personnel problems 3) The problem of lack of knowledge 4) problems in communication and coordination.

2) That the stateless People in Ban Kaeng Sai Moon have been strengthened 1) The state 2) Private sector 3) Community sector

3) That those people were lack of knowledge in accessing the government policies that caused of losing to access the basic right in three policies namely: 1) the right to genetic material testing; to solve the problems of civil registration status; 2) The nationalization rights; 3) rights to apply for Thai nationality under Law, section 7 the second.

Keywords : Guidelines For Accessing , The Basic Rights, The Stateless People,

บทนำ

คนไร้สัญชาติในไทยมีอยู่หลากหลายกลุ่มบางกลุ่มอยู่ในบริเวณนี้มานานแล้ว เรียกได้ว่าเป็นคนติดแผ่นดิน แต่อาจจะไม่ได้รับการสำรวจ เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ห่างไกล มีข้อจำกัดเรื่องการสื่อสารภาษาไทย ไม่ได้มีหลักฐานที่เป็นเอกสารว่าได้เกิดหรืออยู่ในประเทศไทยมายาวนาน ทำให้กลุ่มนี้กลายเป็น “คนตกหล่น” บางกลุ่มเป็นคนที่ยอพยพเข้ามาเป็นระลอก หรือพ่อแม่เข้ามาแล้วมีลูกในเมืองไทย การที่อยู่โดยไม่มีสัญชาติทำให้บุคคลไร้รัฐไร้สัญชาติไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานได้เช่นเดียวกับบุคคลที่เป็นพลเมืองของประเทศ ภาวะไร้รัฐไร้สัญชาตินั้นส่งผลกระทบต่อสิทธิทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น การศึกษา การจ้างงาน สวัสดิการสังคม ที่อยู่อาศัย สุขภาพ ในส่วนที่เป็นสิทธิพลเมืองและการเมือง ในปัจจุบันประเทศไทยมีผู้ไร้รัฐ ไร้สัญชาติจำนวน 539,696 คน และในเชียงใหม่มีคนไร้สัญชาติ จำนวน 99,732 คน ที่ยังได้รับผลกระทบจากการได้รับสวัสดิการต่าง ๆ ของทางภาครัฐ คนกลุ่มเหล่านี้ประสบปัญหาการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานด้านต่างๆ เช่นการรับรองสถานะบุคคลตามกฎหมาย การเข้ารับบริการสาธารณะจากรัฐ การรับรองสิทธิเสรีภาพการเข้าถึงสิทธิการศึกษา การทำงานตามที่ศึกษามา และสิทธิของสวัสดิการต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้นหากไม่มีการดำเนินการจัดระบบคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติแล้วนั้น ย่อมต้องส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนความมั่นคงของประเทศชาติ

บ้านแก่งทรายมูล ตำบลท่าตอน อำเภอแม่สายจังหวัดเชียงใหม่ เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่ประสบปัญหาการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานตามนโยบายของภาครัฐ ปัญหาการในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในชุมชนนี้มีหลายประการ เช่น เรื่องเอกสาร ด้านองค์ความรู้ ด้านภาษา

จึงทำให้กลุ่มคนเหล่านี้ยังประสบปัญหาการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานอยู่ แม้ภาครัฐจะพยายามออกนโยบายใหม่ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น ด้วยหลายสาเหตุปัจจัยจึงทำให้กลุ่มคนเหล่านี้ยังเข้าไม่ถึงสิทธิขั้นพื้นฐานได้ กลุ่มคนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูลนั้นเป็นกลุ่มที่เข้ามายังประเทศไทยเกิน ๒๐ กว่าปี อีกทั้งยังทำเกษตรกรรมอันเป็นพืชเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งหมายความว่ากลุ่มคนเหล่านี้ได้เป็นส่วนหนึ่งของการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศไทยนับตั้งแต่เข้ามายังดินแดนประเทศไทย ผู้วิจัยเป็นคนในพื้นที่และเคยประสบปัญหาการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานมาแล้ว ฉะนั้นแล้วผู้วิจัยจึงมีแนวคิดอยากจะทำให้พ่อแม่ของผู้วิจัยและกลุ่มคนไร้สัญชาติที่มีคุณสมบัติตามที่ภาครัฐได้กำหนดไว้ ได้มีสิทธิเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน

จากประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงอยากจะลงพื้นที่เพื่อเสาะหาปัญหาแต่ละกลุ่มคนเพื่อให้ได้ปัญหาจริงๆ ของการไม่มีสิทธิเข้าพื้นฐาน เมื่อได้ปัญหาแล้วผู้วิจัยจะนำปัญหาไปศึกษาและหากระบวนการการเสริมสร้างเพื่อแก้ปัญหาของแต่ละกลุ่มคนให้ตรงจุด และหาแนวทางในการให้ความช่วยเหลือในด้านขององค์ความรู้ รวมถึงการตั้งเครือข่ายหรือศูนย์การเรียนรู้ที่ให้ความรู้เพื่อให้กลุ่มคนที่ประสบปัญหาการเข้าถึงสิทธิได้นำองค์ความรู้ไปดำเนินการแก้ไข เพื่อให้ตัวเองได้มีสิทธิเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของภาครัฐ

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้สัญชาติในหมู่บ้านแก่งทรายมูล ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่
- 2) เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้สัญชาติในหมู่บ้านแก่งทรายมูล ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่
- 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้สัญชาติ ในหมู่บ้านแก่งทรายมูล ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

- 1) รูปแบบการวิจัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของกลุ่มคนไร้สัญชาติของชุมชนพื้นที่บ้านบ้านแก่งทรายมูล ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่
- 2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้เลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยได้แบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มคนไร้สัญชาติ จำนวน 12 คน ผู้วิจัยได้การคัดเลือกกลุ่มผู้นำชุมชนในหมู่บ้านและผู้มี

องค์ความรู้ จำนวน 5 คน ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ที่มีความรู้เชี่ยวชาญในเรื่องนโยบายของภาครัฐ และผู้มีประสบการณ์ตรงในการให้ความช่วยเหลือคนไร้สัญชาติ และกลุ่มอาสาที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือคนไร้สัญชาติ ที่มาจากหน่วยงานที่เข้ามาให้ความรู้และให้ความช่วยเหลือ จำนวน 8 คน เพื่อให้ได้รูปแบบการฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

3) พื้นที่ในการวิจัย บ้านแก่งทรายมูล ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่

4) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Interview guideline) เป็นแบบสัมภาษณ์ กลุ่มคนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูล และผู้นำชุมชนและผู้มีองค์ความรู้ในประเด็นสภาพปัญหาการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน เพื่อเสนอแนวทางการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้สัญชาติของชุมชนพื้นที่บ้านแก่งทรายมูล ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่

5) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลทั้งที่ได้ได้บันทึกเทป โดยการถอดบทสัมภาษณ์ ถ่ายรูปภาพ การสังเกต ปฏิบัติการผู้ให้ข้อมูล เพื่อสรุปประเด็นปัญหาของคนไร้สัญชาติ และประเด็นนโยบายของภาครัฐที่มีให้กับคนไร้สัญชาติ เพื่อนำไปสู่แนวทางการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้สัญชาติของชุมชนพื้นที่บ้านแก่งทรายมูล ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ และการสัมภาษณ์ เป็นกระบวนการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งศึกษาปัญหาของกลุ่มคนไร้สัญชาติและนโยบายของภาครัฐ ภาคชุมชน ภาคเอกชน เพื่อสรุปปัญหาการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้สัญชาติและนำองค์ความรู้ไปสู่แนวทางที่กลุ่มคนไร้สัญชาติจะเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานได้

ผลการวิจัย

1) ศึกษาสภาพปัญหาการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้สัญชาติในหมู่บ้านแก่งทรายมูล ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่

สภาพปัญหาการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้สัญชาติ พบว่า กลุ่มคนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูล ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ พอพพเข้ามายังประเทศไทยแบบผิดกฎหมายแต่แรก จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตทางสังคมและส่งผลการดำรงชีวิตที่ไร้สิทธิในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่แรกกลุ่มคนไร้สัญชาติเหล่านี้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยก็มีอาชีพทำเกษตรกรรมที่เป็นพืชเศรษฐกิจฐานรากเป็นเวลากว่า 20-30 ปี ด้วยสาเหตุหลายประการดังนี้ (1) ปัญหาด้านเอกสาร (2) ปัญหาด้านบุคคล (คนไร้สัญชาติ)

(3) ปัญหาด้านการขาดองค์ความรู้ (4) ปัญหาด้านขาดการสื่อสารและการประสานงาน จึงไม่สามารถเข้าถึงนโยบายของภาครัฐได้

2) กระบวนการเสริมสร้างการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้สัญชาติ ในหมู่บ้านแก่งทรายมูล ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่

กระบวนการเสริมสร้างการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้สัญชาติ บ้านแก่งทรายมูล พบว่า มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคชุมชน และภาคเอกชน มีกระบวนการเสริมให้กลุ่มคนไร้สัญชาติเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานอยู่ดังนี้

1) ภาครัฐ มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมนโยบายที่เกี่ยวกับให้สัญชาติอยู่เรื่อย ๆ และมีคำสั่งให้หน่วยงานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำงานช่วยเหลือกลุ่มคนไร้สัญชาติ ผู้วิจัยจึงได้นำประเด็นที่อาจจะส่งผลให้กลุ่มคนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูลมีสิทธิเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานไว้ 3 ประการดังนี้

(1) ด้านการแปลงสัญชาติ

(2) ด้านการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมเพื่อใช้ในการแก้ไขสถานะและสิทธิของคนไทยที่ตกหล่นทางทะเบียนราษฎร

(3) การพิจารณาให้สัญชาติไทยตามมาตรา 7 ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508

2) ภาคชุมชน

ชุมชนบ้านแก่งทรายมูลมีเสริมสร้างนโยบายของภาครัฐหรือข่าวสารอื่นๆจากผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนมีหน้าที่นำนโยบายต่างๆของทางภาครัฐมาประกาศเสียงตามสายให้กับกลุ่มคนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูลในหมู่บ้านและมีการนำปัญหาในหมู่บ้านนำไปเสนอต่อทางภาครัฐเพื่อหาทางออกให้กับคน ดังนั้นแล้วกระบวนการเสริมสร้างการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้สัญชาติที่ผ่านทางชุมชนจึงมีการเสริมสร้างผ่านทางผู้นำชุมชนเป็นหลักโดยมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านให้ความช่วยเหลือต่างๆ อย่างไรก็ตามนโยบายของภาครัฐ ต้องมีผู้นำชุมชนเป็นผู้คอยสนับสนุนและเป็นด่านแรกที่คอยให้คำปรึกษาเบื้องต้น แก่กลุ่มคนที่มีปัญหาทางนโยบายและสิทธิที่ควรจะได้รับ

3) ภาคเอกชน

บ้านแก่งทรายมูลไม่ได้มีหน่วยงานของภาคเอกชนเข้าช่วยเหลือด้านนโยบายของคนไร้สัญชาติ ซึ่งภาคเอกชนเป็นหน่วยงานที่มีอิสระในการลงพื้นที่และให้ความช่วยเหลือในด้านต่างได้ ส่วนหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือด้านคนไร้รัฐไร้สัญชาติเห็นจะมีแต่

กลุ่มอาสาเพื่อคนไร้รัฐไร้สัญชาติที่อยู่แม่แตงและมีหน่วยงานที่เป็นสาขาอีกหลายที่ เช่น แม่แตง แม่ริม แม่ฮ่องสอน เป็นต้น ซึ่งกลุ่มอาสาเหล่านี้เข้าไปเพื่อตรวจสอบหาข้อเท็จจริง แล้วหาแนวทางต่างๆตามนโยบายของรัฐเพื่อส่งเสริมและเสริมให้กลุ่มเหล่านี้มีสิทธิเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของรัฐได้ เพราะในการลงพื้นที่ของกลุ่มอาสาเหล่านี้จะเป็นการให้องค์ความรู้กับกลุ่มคนไร้สัญชาติเพื่อสามารถนำไปต่อยอดให้กับคนอื่น ๆ ได้โดยมีกระบวนการและขั้นตอนการช่วยเหลือดังนี้ 1) ชี้แจงนโยบายต่างๆของภาครัฐ 2) รับฟังปัญหาของกลุ่มคนไร้สัญชาติ 3) แยกประเภทของกลุ่มคนไร้สัญชาติ 4) รวบรวมเอกสารและให้ความรู้ 5) ตรวจสอบเอกสารและข้อเท็จจริง 6) ประชุมหลังจากเสร็จงาน 7) ส่งต่อให้ภาครัฐดำเนินการต่อ

3) แนวทางการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของกลุ่มคนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูล
แนวทางการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของกลุ่มคนไร้สัญชาติของชุมชนพื้นที่บ้านแก่งทรายมูล ตำบลท่าตอน อำเภอแม่ฮาด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า แนวทางการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานมี 2 แนวทาง ดังนี้

(1) ด้านกฎหมาย คือ เป็นระเบียบที่ประเทศได้ออกไว้เพื่อคนที่อยู่ในประเทศไทย หากคนไหนมีคุณสมบัติตามที่ภาครัฐกำหนดไว้ย่อมมีสิทธิในการขอสิทธิต่างๆ แต่กฎหมายหรือนโยบายของประเทศไทยยังมีกำแพงที่สูงทำให้คนบางกลุ่มไม่มีสิทธิเข้าถึงถึงอย่างไรก็ตามกฎหมายของประเทศไทยยังเป็นประโยชน์สำหรับคนที่มีปัญหาทางสังคมเป็นอย่างมาก ดังนั้นกฎหมายจึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ทำให้กลุ่มคนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูลมีสิทธิเข้าถึงนโยบายของรัฐต่าง ๆ

(2) ด้านการการสร้างกลุ่มเครือข่ายและการพัฒนา คือ การหาเครือข่ายเพื่อมาให้ความช่วยเหลือ ให้องค์ความรู้จึงเป็นประโยชน์อย่างมากและเป็นแนวทางให้กลุ่มคนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูลได้เข้าถึงนโยบายที่ไม่มียกเว้นความรู้ โดยการสร้างลูกของกลุ่มคนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูลเป็นสมาชิกเครือข่ายเพื่อให้ความช่วยเหลือกลุ่มคนไร้สัญชาติที่ไม่เข้าใจภาษาไทย อีกทั้งลูกหลานของกลุ่มคนไร้สัญชาติยังคุยภาษาเดียวกัน ซึ่งมีความเข้าใจกันมากกว่าคุยกับคนอื่น ดังนั้นการสร้างกลุ่มเครือข่ายขึ้นมาโดยมีผู้นำชุมชนเป็นหัวหน้าเครือข่ายที่คอยดูแลและประสานงานกับกลุ่มเครือข่ายต่างๆที่ทำงานด้านการให้ความช่วยเหลือคนไร้สัญชาติ และนำผู้ที่มียกเว้นความรู้มาให้ความรู้ผู้นำชุมชนและกลุ่มคนไร้สัญชาติ และร่วมกันแก้ปัญหาการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของกลุ่มคนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูล

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้สัญชาติ ของชุมชนพื้นที่บ้านแก่งทรายมูล ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1) ศึกษาสภาพปัญหาการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้สัญชาติของชุมชนพื้นที่บ้านแก่งทรายมูล ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่

พบว่า เมื่อ 20-30 ปีก่อน กลุ่มคนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูลเข้ามายังประเทศไทยแบบผิดกฎหมาย แต่เมื่อเข้ามาแล้วได้ทำอาชีพเกษตรกรรมที่เป็นผลเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ได้ทำคุณประโยชน์เกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจของประเทศชาติ ดังนั้นเมื่ออยู่มานานแล้วกลุ่มคนเหล่านี้ก็เปรียบเหมือนคนไทยควรจะได้รับสวัสดิการสังคมเหมือนคนไทย แต่ยังมีติดปัญหาหลายอย่างในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น ปัญหาด้านนโยบาย องค์ความรู้ ภาษา หรือการดำเนินการอย่างไร เป็นต้น ทำให้ยังไม่สามารถเข้าถึงสิทธิที่ควรจะได้รับได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุโรนี สายนัย ได้ทำวิจัยเรื่องมาลา ยูไร้สัญชาติ ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุหลักของการตกเป็นคนไร้สัญชาติ คือ การไม่ได้มีการจดทะเบียนเกิด ด้วยเหตุผลหลักๆ คือ มีการคลอดบุตรในประเทศมาเลเซีย และกลัวการถูกดำเนินคดีทางกฎหมาย เนื่องจากเป็นแรงงานผิดกฎหมาย และมีข้อจำกัดในชีวิต เช่น ไม่รู้ว่าต้องดำเนินการอย่างไร ภาษา และค่าใช้จ่ายเป็นต้น ผู้วิจัยพบว่าการย้ายถิ่นเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียของคนไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อกลุ่มคนไร้สัญชาติไม่ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานย่อมทำให้คุณภาพชีวิตของทั้งกายและทางจิตไม่ดีขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของปรังทิพย์ รักดีศิริไพรวัลย์ ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอ หมู่ 11 ตำบลท่าผา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตโดยใช้แบบชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) ระดับคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพชีวิตดีมาก ด้านจิตใจ มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพชีวิตดีมาก ด้านสัมพันธภาพทางสังคม มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพชีวิตดีมาก ด้านสิ่งแวดล้อม มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพชีวิตดีมาก และคุณภาพชีวิตโดยรวมมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพชีวิตดีมาก เมื่อใช้แบบวัดคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสัมพันธภาพ ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสิ่งแวดล้อม ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ด้านโครงการภายในชุมชน

ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอโดยรวม ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก นอกจากนี้ผลการศึกษาความแตกต่างระหว่างตัวแปรกับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนพบว่า ตัวแปรในด้านเพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ มีผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวมเมื่อวัดด้วยแบบชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย และแบบวัดคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอโดยรวม สำหรับการส่งเสริมคุณภาพชีวิต สามารถแบ่งออกเป็น 5 ด้าน (2) ด้านที่ 1 การส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ การส่งเสริมกลุ่มจิตอาสาที่เกิดขึ้นมาจากชุมชนและมีการบริหารจัดการโดยชุมชนให้เข้มแข็ง และการสนับสนุนโครงการที่ดำเนินการให้มีความต่อเนื่องยั่งยืน ด้านที่ 2 การส่งเสริมด้านสัมพันธภาพทางสังคม ควรมีการอนุรักษ์สืบสานและส่งเสริมประเพณีที่ดั้งเดิม เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และการสร้างองค์ความรู้ของประเพณีและภูมิปัญญาของชุมชน ด้านที่ 3 การส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ครัวเรือนมีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ด้านที่ 4 การส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมให้มีการอบรมความรู้เฉพาะทาง และการส่งเสริมให้มีอาชีพที่หลากหลายมากขึ้น และด้านที่ 5 ด้านความมั่นคงปลอดภัยการส่งเสริมกลุ่มจิตอาสาในการรักษาความสงบเรียบร้อย และการสร้างองค์ความรู้ด้านความมั่นคงปลอดภัยเพื่อให้สามารถดูแลความปลอดภัยในชุมชน

2) กระบวนการเสริมสร้างการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้สัญชาติ ในหมู่บ้านแก่งทรายมูล ตำบลท่าตอน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่

พบว่า การเสริมสร้างกระบวนการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไร้สัญชาตินั้น ล้วนเป็นความต้องการของภาครัฐที่ต้องการแก้ปัญหาให้กับคนที่มีปัญหาสังคมจึงได้ออกนโยบายต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มคนที่มีปัญหาโดยกำชับให้หน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วนได้ช่วยเหลือกับกลุ่มคนไร้สัญชาติทุกๆ ที่ และผู้นำชุมชนเองก็ต้องการให้กลุ่มคนไร้สัญชาติหรือคนที่ปัญหาทางสังคมได้ได้สิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์จึงได้นำนโยบายต่างๆ ของภาครัฐมาแจ้งให้ในชุมชนได้รับทราบ หน่วยงานที่คอยให้ความช่วยเหลือกับกลุ่มที่มีปัญหาไม่ได้มีแค่หน่วยงานภาครัฐเท่านั้นยังมีหน่วยงานเอกชนที่มีจิตอาสาหรือเป็นกลุ่มอาสาที่ต้องการให้กลุ่มคนที่มีปัญหาได้มีสิทธิขั้นพื้นฐานเหมือนบุคคลทั่วไป อีกทั้งกลุ่มคนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูลมีความต้องการที่จะได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานของตัวเอง ซึ่งความต้องการนั้นเป็นความฝันที่กลุ่มคนไร้สัญชาติต้องการเพื่อปลดตัวเองจากวงล้อมความทุกข์ทางกายและจิตใจ แต่การจะเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานกลุ่มคนไร้สัญชาติยังติดปัญหาหลายอย่างในเรื่อง

ของนโยบาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประทีป นทีทวีวัฒน์ ได้ทำวิจัยเรื่อง นโยบายการแก้ปัญหาคนไร้สัญชาติ: ปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในการนำนโยบายการแก้ไขปัญหาคคนไร้สัญชาติไปปฏิบัติสามารถประมวลผลได้ดังนี้

(1) ความซับซ้อนในการบริหารงาน รวมถึงกลไกระหว่างหน่วยงาน ที่นำนโยบายไปปฏิบัติมีขั้นตอนมากมายซึ่งต้องใช้ระยะเวลานาน ขั้นตอนในการขอสถานะคนต่างด้าวหรือขอสัญชาติไทยนั้นมีหลายขั้นตอนเพราะเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหลายระดับ และหลายหน่วยงานคือตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับกระทรวง ซึ่งในบางครั้งหน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้ยังมีการทำงานซ้ำซ้อนกันอีก ส่งผลให้ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการเพิ่มขึ้นไปอีก

(2) ความพอเพียงของทรัพยากร การขาดแคลนบุคลากร เนื่องจากหน่วยงานในระดับปฏิบัติมีจำนวนบุคลากรอยู่อย่างจำกัด อีกทั้ง บุคลากรที่มีอยู่ก็ขาดความรู้ความสามารถในงานที่ปฏิบัติเนื่องจากบุคลากรมาจากการจ้างเหมาชั่วคราว พอหมดภารกิจก็เลิกจ้าง หากได้งบประมาณใหม่ก็จะมีมีการจ้างใหม่ ซึ่งอาจจะไม่ใช่บุคลากรเดิมที่เคยทำงาน ทำให้ต้องมาเริ่มต้นเรียนรู้ และฝึกฝนกันใหม่

(3) รัฐบาลความชัดเจนและความจริงใจในการแก้ไขปัญหา เป็นเพราะเห็นว่าไม่ใช่ปัญหาเร่งด่วนของประเทศหรือมีผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างมากนัก เพียงแต่ควบคุมและจำกัดไม่ให้ชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ เหล่านี้ไปสร้างปัญหาต่อไป ดังนั้นจึงปล่อยให้ป็นหน้าที่ของหน่วยงานระดับปฏิบัติในการจัดการ ควบคุมดูแล และแก้ไขปัญหาตนเอง

(4) ขาดการสนับสนุน และความร่วมมือจากบุคคลไร้สัญชาติ กล่าวคือบุคคลไร้สัญชาติขาดความกระตือรือร้น ความเอาใจใส่ ตลอดจนไม่ยอมปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ รวมถึงขาดความเข้าใจในขอบเขตของสิทธิและหน้าที่ของการได้มาซึ่งสัญชาติไทย ตลอดจนการดำเนินการขอสถานะคนต่างด้าวหรือขอสัญชาติไทยนั้นต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนไม่น้อยซึ่งก็เป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้คนต่างด้าวไม่ใส่ใจที่จะดำเนินการขอสัญชาติไทยและจากผลการวิจัยเรื่องนโยบายการแก้ไขปัญหาคคนไร้สัญชาติ : ปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) ลดจำนวนขั้นตอนลง การตรวจสอบสถานะและคุณสมบัติของคนไร้สัญชาตินั้นเกิดขึ้นหลายระดับ คือมีการตรวจสอบสถานะและคุณสมบัติตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับประเทศซึ่งทำให้การทำงานซ้ำซ้อนกันขององค์กรที่สังกัดหน่วยงานเดียวกัน ดังนั้นสามารถย่นเวลาด้วยการให้หน่วยงานระดับประเทศตรวจสอบเพียงหน่วยงานเดียว หรือมีการจัดทำข้อมูลเป็นระบบเชื่อมโยงไปทั่วสามารถตรวจสอบโดยหน่วยงานในระดับท้องถิ่นที่มีหน้าที่

(2) รัฐควรจัดสรรทรัพยากรโดยเฉพาะทรัพยากรบุคคลให้เพียงพอ ต่อการปฏิบัติงานกล่าวคือ กรมการปกครองควรพิจารณาว่าจังหวัดใด อำเภอใด มีปริมาณงานหรือปริมาณชนกลุ่มน้อยมากก็ควรจัดสรรทรัพยากรบุคคลเพิ่มให้ ซึ่งอาจจะใช้วิธีการเกลี้ยอัตรากำลังหรือการช่วยราชการด้วยความสมัครใจ ซึ่งบางคนอาจจะต้องการย้ายกลับภูมิลำเนาของตนอยู่แล้ว จะทำให้สามารถประหยัดงบประมาณในการจ้างเหมาลูกจ้างชั่วคราวได้

(3) รัฐควรมีความชัดเจนและจริงจังในการแก้ปัญหานี้ ไม่ควรที่จะมองด้วยอคติว่าคนไร้สัญชาติเป็นปัญหาเพียงอย่างเดียว เพราะอันที่จริงแล้วคนไร้สัญชาตินั้นก็เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า คุณประโยชน์ สามารถนำมาพัฒนาให้เกิดศักยภาพในการพัฒนาประเทศได้ รัฐจึงควรเปลี่ยนทัศนคติเสียใหม่จะทำให้การกำหนดนโยบายหรือการแก้ไขปัญหาบุคคลไร้สัญชาติมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

(4) รัฐควรให้คนไร้สัญชาติตระหนักในสิทธิของตนเองว่ามีขอบเขตเพียงใด มากน้อยแค่ไหน เข้าข่ายที่จะขอสถานะคนต่างด้าวหรือขอสัญชาติไทยได้หรือไม่ และในขณะที่อยู่ในประเทศไทยนั้น หลังจากมีสัญชาติไทยแล้วมีสิทธิอะไรบ้าง เช่น สิทธิในการประกอบอาชีพ สิทธิในการเดินทาง สิทธิในการถือครองที่ดิน เป็นต้น

(5) รัฐควรมีการให้สิทธิพิเศษหรือสิทธิประโยชน์แก่บุคคลผู้ทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ เช่น นักกีฬาทีมชาติไทยที่สร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศ รัฐควรให้สิทธิพิเศษหรือสิทธิประโยชน์ เช่น การยกเลิกระเบียบหรือเงื่อนไขบางประการที่จะส่งผลให้การขอสถานะตามกฎหมาย การขอสัญชาติไทย หรือการแปลงสัญชาติเป็นไทยของบุคคลเหล่านี้เป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็วเนื่องจากบุคคลเหล่านี้ถือเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและจะช่วยพัฒนาทางจิตใจให้บุคคลเหล่านี้รู้สึกรักและหวงแหนประเทศไทยและต้องการที่จะทำคุณงามความดีเพื่อแผ่นดินต่อไป

3) แนวทางการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของกลุ่มคนไร้สัญชาติ ของชุมชนพื้นที่บ้านแก่งทรายมูล ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่

พบว่า คนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูลต้องสร้างเครือและพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มคนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูลเอง เพื่อนำนโยบายและกฎหมายของคนไร้สัญชาติมาถกเถียงหรือปรึกษากันเพื่อหาแนวทางและปัญหาของการเข้าไม่ถึงนโยบายของคนไร้สัญชาติ และช่องทางที่จะเข้าถึงนโยบายคนไร้สัญชาติได้ตามการตรวจหาสารพันธุกรรมหรือมาตรา 7 ตรีอย่างเดียว แต่การได้มาซึ่งสัญชาตินั้นไม่จำเป็นต้องได้มาโดยหลักดินแดนแต่สามารถได้มาด้วยวิธีอื่นนอกจากดินแดนตามมาตรา 7 ตรีปัจจุบัน และการแปลงสถานะสอดคล้อง

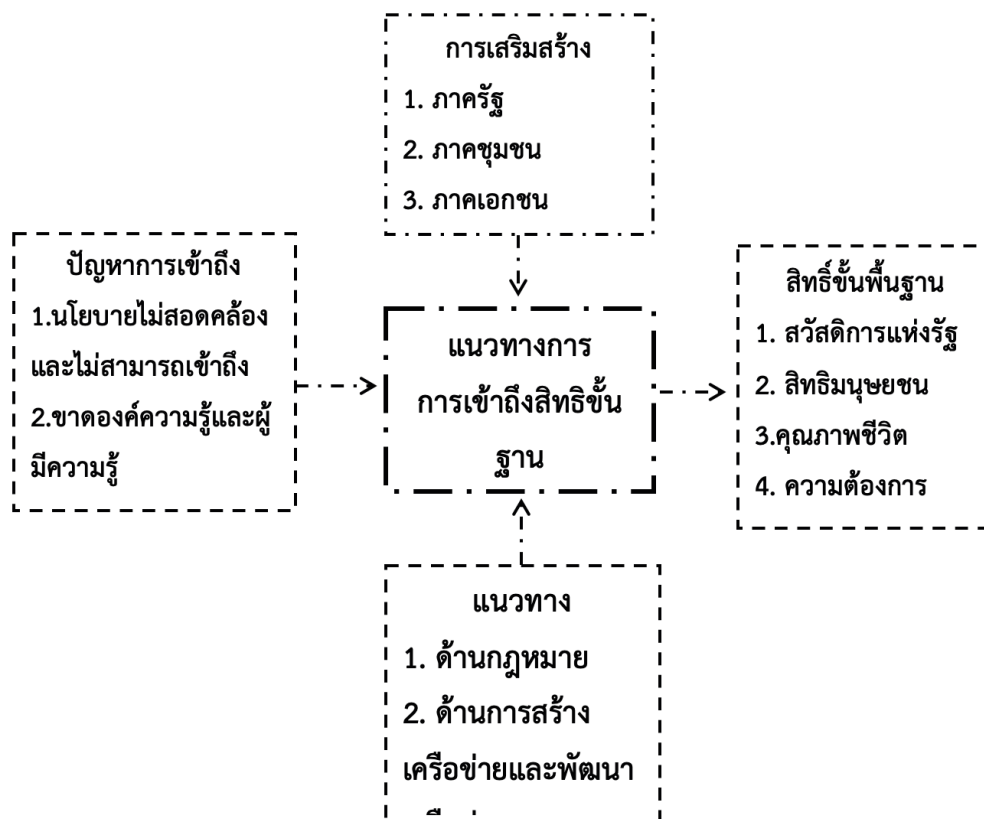
กับงานวิจัยของ เรวัต เกลียวศิลป์ ได้ทำวิจัยเรื่อง สิทธิการได้มาซึ่งสัญชาติ: ศึกษาปัญหาการจำกัดสิทธิของบุคคลในการได้สัญชาติไทยโดยหลักดินแดนผลกาวิจัยพบว่า 1) การถอนสัญชาติไทยตามกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวและข้อจำกัดสิทธิการได้มาซึ่งสัญชาติโดยหลักดินแดน ตามประกาศของคณะปฏิวัติฯ ข้อ 2 ขัดต่อหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ 2) เนื้อหาของพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 มาตรา 7 ทวิ วรรคสาม จำกัดสิทธิบุตรหลานของบุคคลบางจำพวกในการได้มาซึ่งสัญชาติโดยหลักดินแดน โดยสันนิษฐานว่า”บุคคลบางจำพวกที่เกิดในราชอาณาจักรไทยและไม่ได้สัญชาติไทย เป็นผู้เข้ามาเมืองมาโดยไม่ได้รับอนุญาต” ไม่เหมาะสม 3) รัฐธรรมนูญที่จะใช้ในการทบทวนความมีผลใช้บังคับของกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าว คือ ธรรมนูญการปกครองแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2515 ในกรณีของประกาศของคณะปฏิวัติฯ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ในกรณีของพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 มาตรา 11 วรรคหนึ่ง เพราะเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่กฎหมายแต่ละฉบับต้องถูกตรวจสอบ หากผลการตรวจสอบปรากฏว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ ก็ไม่มีกฎหมายที่จะต้องนำไปตรวจสอบกับรัฐธรรมนูญ ฉบับต่อมาอีกธรรมนูญการปกครองแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2515 ไม่ได้ระบุให้องค์กรใดโดยเฉพาะเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยปัญหาดังกล่าว จึงเป็นอำนาจของศาลยุติธรรมตามหลักทั่วไปว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ให้อำนาจในการวินิจฉัยตกอยู่แก่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ แต่ปัจจุบันไม่มีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญแล้ว หากมีคดีเกิดขึ้นจึงเป็นอำนาจของศาลยุติธรรมตามหลักทั่วไปที่จะวินิจฉัยปัญหาดังกล่าว 4) ความเป็นมาของบทบัญญัติเกี่ยวกับการถอนสัญชาติไทยคล้ายกับความเป็นมาของบทบัญญัติเกี่ยวกับการถอนสัญชาติเยอรมันในสมัยฮิตเลอร์ กล่าวคือ เริ่มจากการระบุเหตุแห่งการถอนสัญชาติให้มีความหมายกว้าง จนในที่สุดนำไปสู่การถอนสัญชาติโดยพลการ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

กลุ่มคนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูลมีปัญหาดังแต่อพยพมายังประเทศไทยแบบผิดกฎหมาย จึงทำให้ปัจจุบันนั้นยังมีปัญหาในการเข้าถึงสิทธิต่างๆของภาครัฐ ทำให้การใช้ชีวิตหรือความเป็นอยู่ของกลุ่มคนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูลยังไม่เป็นไปตามสิ่งที่ควรจะเป็น อีกทั้งความเข้าใจในกระบวนการในการเข้าถึงนโยบายก็ไม่มี ฉะนั้นกลุ่มคนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูลยังตกเป็นปัญหาของสังคมตั้งแต่เข้ามา แต่ภาครัฐพยายามที่แก้ปัญหาด้วยการออกนโยบายต่างๆที่ส่งเสริมให้กลุ่มคนไร้สัญชาติหรือชนกลุ่มน้อยได้มีสัญชาติไทย

โดยพยายามแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมนโยบายเรื่อย ๆ มา แม้ว่าภาครัฐจะพยายามส่งเสริมนโยบายให้สอดคล้องกับกลุ่มคนไร้สัญชาติก็ตาม แต่กลุ่มคนไร้สัญชาติยังไม่เข้าใจกระบวนการหรือแนวทางการเข้าถึงสิทธิอยู่ดี ผู้นำชุมชนจึงเป็นที่พึ่งของกลุ่มคนไร้สัญชาติที่เป็นคอยให้คำแนะนำปรึกษาเรื่องต่าง ๆ ผู้นำชุมชนจะนำนโยบายต่างๆจากภาครัฐมาแจ้งให้กับคนในชุมชน หากผู้นำชุมชนเข้าใจในกระบวนการหรือนโยบายเป็นอย่างดี กลุ่มคนไร้สัญชาติก็จะเข้าถึงนโยบายของภาครัฐได้เร็ว แต่หากผู้นำชุมชนไม่มีความเข้าใจ กลุ่มคนไร้สัญชาติก็อาจจะเจอปัญหาการเข้าถึงสิทธิ หากมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่ทำงานเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือคนไร้สัญชาติปัญหาที่เกิดขึ้นกับคนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูลก็จะได้รับองค์ความรู้และแนวทางการเข้าถึงสิทธิได้เร็ว ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้องค์ความรู้มา 2 ด้าน 1) ด้านกฎหมาย คือ กฎหมายเป็นสิ่งที่กลุ่มคนไร้สัญชาติต้องยึดถือเป็นอันดับแรก หากไม่มีกฎหมายกลุ่มคนไร้สัญชาติก็หมดสิทธิในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน 2) ด้านการสร้างเครือข่ายและพัฒนาเครือข่าย คือ กลุ่มคนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูลเป็นหมู่บ้านที่คนอาศัยเยอะ และปัญหาการเข้าถึงก็เยอะตามมาดังนั้นการสร้างเครือข่ายโดยมีผู้นำชุมชนเป็นประธานกลุ่ม เพื่อต่อการหาคอนเนกชั่นหรือหาผู้ที่มีองค์ความรู้ทั้งภาครัฐ ภาคชุมชน และภาคเอกชน โดยมีลูกหลานของคนไร้สัญชาติเป็นสมาชิกที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นสื่อการในการนำปัญหามาถกเถียงเพื่อหาทางออก ที่ผ่านมียุทธศาสตร์หลายอย่างที่กลุ่มคนไร้สัญชาติบางกลุ่มสามารถเข้าถึงได้ แต่ก็ยังไม่สามารถเข้าถึงได้เนื่องจากกลุ่มคนไร้สัญชาติเป็นผู้ขาดการศึกษาและขาดผู้ที่มีองค์ความรู้และให้การช่วยเหลือจริงๆ ดังนั้นการสร้างเครือข่ายจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะสามารถให้กลุ่มคนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูลเข้าถึงนโยบายของภาครัฐได้

จากองค์ประกอบดังกล่าวในข้างต้นซึ่งมีส่วนสำคัญในการทำให้คนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูลมีสิทธิเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของภาครัฐมากขึ้น ด้วยการใช้กฎหมายของภาครัฐ ภาคชุมชน และภาคเอกชน สิ่งสำคัญคือตัวกลุ่มคนไร้สัญชาติต้องให้ความร่วมมือและมีความสนใจที่จะทำจริงๆ ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ไปหากฎหมายตามนโยบายของภาครัฐและหาเครือข่ายหลายๆที่ เพื่อวางแผนการสร้างเครือข่ายเพื่อให้ความช่วยเหลือกลุ่มคนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูล เพื่อให้กลุ่มคนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูลได้มีสิทธิขั้นพื้นฐานอันเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของประเทศไทย

แผนภาพที่ 1 แสดงแนวทางการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของกลุ่มคนไร้สัญชาติบ้านแกทรายมูล ตำบลท่าตอน อำเภอ แม่เอย จังหวัดเชียงใหม่

สรุป

กลุ่มคนไร้สัญชาติมีปัญหาการเข้าถึงสิทธิ เช่น ด้านเอกสาร ด้านบุคคล ด้านการขาดองค์ความรู้ เป็นต้น และไม่เคยมีหน่วยงานหรือองค์กรให้ความรู้เกี่ยวกับการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน จึงทำให้กลุ่มคนไร้สัญชาติขาดองค์ความรู้ไม่รู้วิธีการหรือขั้นตอนในการทำตัวเองให้มีสิทธิเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานได้ ดังนั้นแล้วผู้วิจัยจึงลงพื้นที่เพื่อเสาะหาปัญหาของกลุ่มคนไร้สัญชาติที่มีปัญหาการเข้าถึงสิทธิจริงๆ และได้ทำการวิจัยเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าวไว้ 2 แนวทางดังนี้ 1) ด้านกฎหมาย 2) ด้านการสร้างเครือข่ายและการพัฒนาเครือข่าย 2 แนวทางนี้พอที่จะสามารถให้กลุ่มคนไร้สัญชาติบ้านแก่งทรายมูลเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานได้ตามนโยบายของภาครัฐ

บรรณานุกรม

- สุโรณี สายนุ่น. (2563). มาลาญไร้สัญชาติ. รายงานวิจัย. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ปรางทิพย์ ภักดีศิริไพรวัลย์. (2559). การศึกษาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอ หมู่ 11 ตำบลท่าผา อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง. ลำปาง: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประทีป นทีทวีวัฒน์. (2551). นโยบายการแก้ปัญหาคนไร้สัญชาติ: ปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติ. รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เรวัต เฉลียวศิลป์. (2552). สิทธิการได้มาซึ่งสัญชาติ: ศึกษาปัญหาการจำกัดสิทธิของบุคคลในการได้สัญชาติไทยโดยหลักดินแดน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นฤมล อรุโณทัย. (23 สิงหาคม 2564). ปัญหาคนไร้สัญชาติ ซ้ำซ้อนแต่ไม่ไร้ความหวัง (รู้สึกกับจุฬาฯ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (ออนไลน์), แหล่งที่มา : <https://www.chula.ac.th/cuinside/12859/>
- Chiang Mai University and UNICEF Thailand. (23 สิงหาคม 2564). ชีวิตที่ไม่มีใครเห็น 48 ปี สถานการณ์เด็กไร้สัญชาติในประเทศไทย องค์การยูนิเซฟประเทศไทย. (ออนไลน์), แหล่งที่มา : <https://www.unicef.org/thailand/media/5861/file/Invisible%20Lives:%2048%20Years%20of%20>

the%20Situation%20of%20Stateless%20Children%20in%20Thailand.pdf.

นิยม ยากรณ์. (กรกฎาคม - ธันวาคม 2562). ปัญหาการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานและสวัสดิการแห่งรัฐของคนไร้สัญชาติ. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. 7(2), บทคัดย่อ.

TCIJ ออนไลน์. (23 สิงหาคม 2564). จับตา : หลักเกณฑ์ (ใหม่) การกำหนดสถานะและสิทธิของบุคคลที่อพยพเข้ามาและอาศัยอยู่มานาน, (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://www.tcijthai.com/news/2021/1/watch/11375>.